

University of Groningen

Parental divorce and adolescent excessive drinking

Tomcikova, Zuzana

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

2011

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Tomcikova, Z. (2011). *Parental divorce and adolescent excessive drinking: role of parent-adolescent relationship and other social and psychosocial factors*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Zhrnutie

Rizikové pitie alkoholu v adolescencii predstavuje jeden z hlavných problémov verejného zdravotníctva vo väčšine rozvinutých krajín. Je dôležité zamerať sa na výskum tohto správania najmä u adolescentov, keďže v tomto období života sa budujú základy životného štýlu mladých ľudí. Rizikové pitie v adolescencii je významným prediktorom problémov s alkoholom v dospelosti, keďže vedie k závislosti od alkoholu, ale taktiež k mnohým chronickým ochoreniam a psychickým problémom v neskoršom živote. Napriek rastúcemu vplyvu rovesníkov v období adolescencie, rodina naďalej ostáva silným faktorom ovplyvňujúcim správanie a formujúcim životný štýl mladých ľudí.

Hlavným cieľom tejto práce bolo skúmať vzťah medzi rizikovým pitím adolescentov a niekoľkými charakteristikami rodinného života. Skúmaná bola úloha štruktúrnych (štruktúra rodiny, socioekonomická pozícia rodiny) a psychosociálnych (sociálna opora, rodičovská kontrola, komunikácia medzi adolescentom a rodičmi, pocity adolescenta voči rodičom) charakteristík. Dodatočným cieľom práce bolo skúmať úlohu ďalších faktorov (osobnostné charakteristiky, psychická pohoda, voľnočasové aktivity, sociálna opora od rovesníkov). Na základe cieľov práce bolo formulovaných a postupne zodpovedaných 5 výskumných otázok zameriavajúcich sa na rozdiely v rodinných, sociálnych a osobnostných charakteristikách medzi adolescentmi s tromi rôznymi vzorcami konzumácie alkoholu (Kapitola 3); na vzťah medzi rozvodom rodičov, ďalšími faktormi a opitosťou adolescenta (Kapitola 4); na vzťah medzi rizikovými voľnočasovými aktivitami, rodičovskou kontrolou a opitosťou adolescenta (Kapitola 5); na vzťah medzi štruktúrou rodiny, kvalitou komunikácie medzi adolescentom a rodičmi a opitosťou a opakovaným pitím adolescenta (Kapitola 6); a napokon na vzťah medzi rozvodom rodičov a opitosťou adolescenta a na pravdepodobný vplyv pocitov adolescenta voči rodičom na tento vzťah (Kapitola 7). Odpovede na tieto výskumné otázky sú popísané v Kapitole 3 až 7.

Kapitola 1 ponúka všeobecné úvodné informácie o rizikovom pití v populácii adolescentov, o hlavných dimenziách rodinného prostredia (štruktúra rodiny, socioekonomická pozícia rodiny, sociálna opora od rodiny, rodičovská kontrola, komunikácia medzi adolescentom a rodičmi, a pocity adolescenta voči rodičom) a o ďalších faktoroch, ktoré boli skúmané (osobnostné faktory, psychická pohoda, vplyv rovesníkov). Ciele práce a výskumné otázky sú prezentované v závere tejto kapitoly spolu s teoretickým modelom skúmaných premenných a ich vzťahov.

Informácie o dizajne štúdie sa nachádzajú v *Kapitole 2*, v rámci ktorej sú krátko popísané dve výskumné vzorky, metodiky a štatistické analýzy použité v tejto práci.

V *Kapitole 3* sú porovnávané tri skupiny adolescentov s rôznymi vzorcami pitia alkoholu (abstinent, konzument, rizikovo pijúci) v osobnostných faktoroch (extroverzia, sebaúcta, agresivita), v rodinných faktoroch (socioekonomická pozícia, štruktúra rodiny) a v miere sociálnej opory (od rodiny a rovesníkov) a psychickej pohody. Výsledky ukázali štatisticky významné rozdiely medzi abstinentmi, konzumentmi a rizikovo pijúcimi adolescentmi – rizikovejší vzorec pitia alkoholu je pravdepodobnejší u adolescentov, ktorí majú rozvedených rodičov, vyššiu socioekonomickú pozíciu rodiny, vyššiu mieru extroverzie, negatívnej sebaúcty, agresivity a vnímanej sociálnej opory od rovesníkov; a naopak nižšiu mieru psychickej pohody a vnímanej sociálnej opory od rodiny.

Kapitola 4 sa zameriava na rodinné faktory. Skúmaný je vzťah medzi rozvodom rodičov a opitosťou adolescenta, a pravdepodobný vplyv ďalších faktorov (socioekonomická pozícia rodiny, štruktúra rodiny, sociálna opora od rodiny a psychická pohoda). Zistenia naznačujú, že rozvod rodičov má stabilný vplyv na rizikové pitie adolescenta – zvyšuje pravdepodobnosť výskytu opitosti u adolescentov. Tento vplyv si zachoval štatistickú významnosť aj po pridaní ostatných zmienovaných faktorov. Ďalej, vyššie dosiahnuté vzdelanie rodičov, vyššia miera rodinného blahobytu, nižšia miera vnímanej sociálnej opory od rodiny a nižšia miera psychickej pohody zvyšujú pravdepodobnosť výskytu opitosti u adolescentov.

Kapitola 5 sa zameriava na problematiku voľno-časových aktivít adolescentov a rodičovskú kontrolu týchto aktivít a ich vzájomný vzťah s rizikovým pitím adolescentov. Vychádzajúc zo zistení, účasť na rizikových voľno-časových aktivitách zvyšuje pravdepodobnosť výskytu opitosti u adolescentov. Tento efekt si zachoval štatistickú významnosť aj po pridaní rodičovskej kontroly do modelu. Navyše, nízka miera rodičovskej kontroly na strane matky zvyšuje pravdepodobnosť výskytu opitosti u adolescentov. V rámci skupiny „účastníkov rizikových voľno-časových aktivít“ (adolescentov, ktorí uviedli, že sa zúčastňujú minimálne jednej z troch rizikových aktivít denne alebo niekoľkokrát za týždeň), tí, ktorí uviedli, že boli opití vykazujú významne nižšiu mieru rodičovskej kontroly od matky v porovnaní s tými, ktorí opitosť neuviedli.

V *Kapitole 6* je skúmaná úloha rodinnej štruktúry a kvality komunikácie medzi adolescentom a rodičmi v súvislosti s dvoma vzorcami pitia alkoholu (opakované pitie alkoholu a skúsenosť s opitosťou). Výsledky odhalili, že žiť v rodine s jedným rodičom a vnímať komunikáciu s rodičmi ako „náročnú“ zvyšuje pravdepodobnosť opakovaného pitia alkoholu aj skúsenosti s opitosťou u adolescentov. Pri skúmaní vzájomného spolupôsobenia týchto faktorov (štruktúry rodiny a kvality komunikácie), obidva ukázali štatisticky významný vzťah s opitosťou

adolescenta, a s výnimkou vnímanej kvality komunikácie s otcom aj s opakovaným pitím adolescenta. Navyše, mužské pohlavie a vyšší vek taktiež zvyšujú pravdepodobnosť skúsenosti s opitnosťou aj opakovaného pitia u adolescentov.

Kapitola 7 opäť skúma vzťah medzi rozvodom rodičov a opitnosťou adolescenta. Navyše je skúmaný pravdepodobný vplyv pocitov adolescenta voči rodičom na tento vzťah. Výsledky opäť potvrdili, že rozvod rodičov zvyšuje pravdepodobnosť výskytu opitosti u adolescentov. Tento vzťah si zachoval štatistickú významnosť aj po pridaní dvoch dimenzií pocitov adolescenta voči matke (pozitívny a negatívny afekt) do analýz, pričom obidve tieto dimenzie taktiež preukázali štatisticky významný vzťah s opitnosťou adolescenta. Pridanie dvoch dimenzií pocitov adolescenta voči otcovi (pozitívny a negatívny afekt) oslabilo vzťah medzi rozvodom rodičov a opitnosťou adolescenta. Obidve tieto dimenzie (pozitívny a negatívny afekt k otcovi) preukázali štatisticky významný vzťah s opitnosťou adolescenta.

Na záver, v *Kapitole 8* sú zosumarizované a diskutované hlavné zistenia tejto práce v kontexte teoretických poznatkov. Ďalej sú diskutované silné stránky a limitácie štúdie, a taktiež možné implikácie pre ďalší výskum, ako aj pre prax v oblasti verejného zdravotníctva.

Porozumenie faktorom, ktoré ovplyvňujú rizikové pitie alkoholu v adolescencii, ako aj mechanizmom ich vplyvu, je dôležité pre oblasť prevencie a podpory zdravia. Výsledky tejto práce podporujú a zdôrazňujú význam rodinného kontextu pre rizikové správanie adolescentov. Negatívny vplyv rozvodu rodičov (alebo žitia v rodine s jedným rodičom) na rizikové pitie je pomerne dobre známy z množstva výskumných štúdií. Zistenia tejto práce však ukazujú, že aj ďalšie aspekty rodinného života a vzťahu medzi adolescentom a rodičom prispievajú k tomuto vplyvu. To ponúka nové podnety pre oblasť prevencie a najmä pre snahu minimalizovať negatívny dopad rozvodu rodičov na správanie adolescentov, ktoré súvisí o zdravím.

